

ПІДХОДИ ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ І ПІДВИЩЕННЯ СТАНУ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Белопольський Микола Григорович, завідувач кафедри обліку і аудиту Приазовського державного технічного університету, доктор економічних наук, професор, віце-президент АЕН України, м. Маріуполь

Чигарьов Дмитро Валерійович, аспірант Приазовського державного технічного університету, м. Маріуполь, e-mail: chigarevdmitriy@gmail.com

Mykola Bilopolsky, Head of the Department of Accounting and Auditing, Doctor of Economics, Professor Priazovsky State Technical University, Mariupol

Dmytro Chigarev, postgraduate Priazovsky State Technical University, Mariupol

M. Bilopolsky, D. Chigarev. Approaches to ensuring and increasing the efficiency of the enterprise.

The article substantiates approaches to ensuring and increasing the efficiency of an industrial enterprise in an unstable period of operation and development. The main tasks of managing the efficiency of an industrial enterprise in conditions of ensuring the efficiency of activities, enhancing efficiency of activities and stimulating the process of achieving performance are disclosed. The process of implementing the basic tasks of managing the efficiency of the functioning and development of the enterprise has been studied in the main processes (production, implementation, investment and financing) and in the context of management functions (analysis, planning, organization, accounting, control, regulation). An algorithm for implementing the basic tasks of managing the performance of an industrial enterprise is proposed, which provides for the successive implementation of six stages. This is the stage of a comprehensive analysis of the state of the enterprise's performance, the stage of an estimation of realization of the basic processes of financial and economic activity of the enterprise, the stage of determining the degree of performance of the functions of managing the performance of the enterprise, the stage of the formation of potential opportunities for the implementation of management tasks, the stage of determining the possibility of achieving an effective state and the stage of supporting the achieved state of the efficiency of the activity of an industrial enterprise. The developed approaches will contribute to the growth of financial performance, strengthening of sustainability and solvency in a risk environment. Approaches will improve the management of efficiency and improve the efficiency of the system for managing the efficiency of economic entities in general.

Белопольський М., Чигарьов Д. Підходи до забезпечення і підвищення стану ефективності діяльності підприємства.

У статті обґрунтовано підходи до забезпечення і підвищення стану ефективності діяльності промислового підприємства у нестабільний період функціонування і розвитку. Розкрито основні завдання управління ефективністю промислового підприємства за умов забезпечення ефективності діяльності, активізації ефективності діяльності і стимулювання процесу досягнення ефективності діяльності. Процес реалізації основних завдань управління ефективністю функціонування і розвитку підприємства розкрито за основними процесами (виробництво, реалізація, інвестування і фінансування) та у розрізі функцій управління (аналіз, планування, організація, облік, контроль, регулювання). Запропоновано алгоритм реалізації основних завдань управління ефективністю діяльності промислового підприємства, який передбачає послідовне виконання шести етапів: етап комплексного аналізу стану ефективності діяльності підприємства; етап оцінки здійснення основних процесів фінансово-господарської діяльності підприємства; етап визначення ступеня виконання функцій управління ефективністю діяльності підприємства; етап формування потенційних можливостей до реалізації завдань управління, етап визначення можливості досягнення стану ефективності; етап підтримки досягнутого стану ефективності діяльності промислового підприємства як етап, що свідчить про досягнення поставленого завдання управління ефективністю. Розроблені підходи сприятимуть зростанню фінансових результатів діяльності, зміцненню стійкості та платоспроможності в умовах ризику та дозволять удосконалити управління ефективністю і підвищити ефективність системи управління ефективністю суб'єктів господарських відносин у цілому.

Белопольский Н., Чигарёв Д. Подходы к обеспечению и повышению эффективности деятельности предприятия.

В статье обоснованы подходы к обеспечению и повышению эффективности деятельности промышленного предприятия в нестабильный период функционирования и развития. Раскрыты основные задачи управления эффективностью промышленного предприятия в условиях обеспечения

ефективності діяльності, активізації ефективності діяльності і стимулювання процесу досягнення ефективності діяльності. Процес реалізації основних задач управління ефективністю функціонування і розвитку підприємства раскрыт по основним процесам (виробництво, реалізація, інвестування і фінансування) і в разрізі функцій управління (аналіз, планування, організація, учёт, контроль, регулювання). Предложено алгоритм реалізації основних задач управління ефективністю діяльності промислового підприємства, передбачаючий послідовне виконання шести етапів: етап комплексного аналізу стану ефективності діяльності підприємства, етап оцінки здійснення основних процесів фінансово-господарської діяльності підприємства, етап визначення ступеня виконання функцій управління ефективністю діяльності підприємства, етап формування потенціальних можливостей для реалізації задач управління, етап визначення можливості досягнення ефективного стану, етап підтримки досягнутого стану ефективності діяльності промислового підприємства як етап, який свідчить про досягненні поставленої задачі управління ефективністю. Розроблені підходи будуть сприяти зростанню фінансових результатів діяльності, зміцненню стійкості і платіжеспособності в умовах ризику і дозволять удосконалити управління ефективністю і підвищити ефективність системи управління ефективністю суб'єктів господарських відносин в цілому.

Постановка проблеми. Для реалізації основних завдань управління ефективністю промислового підприємства необхідна розробка і впровадження до практичної діяльності нових управлінських підходів, які сприяли б зростанню обсягів виробничої діяльності підприємства в умовах збереження стійкості становища, тобто дозволяли досягти мети управління ефективністю. Такі підходи мають закладатися у стратегії ефективності розвитку підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ефективність підприємства, а саме її досягнення, підтримання у процесі господарювання є важливою частиною дослідження в роботах І. Г. Андрєєвої [1], К. В. Павлова [1], Т. С. Таничевої [2], Фарафонові [3], В. А. Харченко [4]. У роботах розкрито сутнісні особливості ефективності діяльності, різноманіття видів ефективності, методичний інструментарій до оцінювання ефективності господарської діяльності.

Відсутність стабільних умов функціонування і розвитку вимагає подальших наукових розробок цієї проблематики, особливо у частині проробки питань, пов'язаних із стратегічною спрямованістю розвитку підприємства і забезпечення ефективності цього процесу.

Метою статті є удосконалення науково-методичних підходів до забезпечення і підвищення стану ефективності діяльності підприємства.

Результати дослідження. Управління процесом вимагає формулювання завдань управління. Завдання управління відрізняються за різними критеріями, наприклад, умовами їх забезпечення, метою управління тощо. У даному дослідженні зроблено спробу окреслення основних завдань управління ефективністю промислового підприємства за умов забезпечення ефективності діяльності, її активізації і стимулювання.

Зміст завдань управління за основними процесами, що відбуваються на підприємствах промисловості, зазначено у табл. 1.

Таблиця 1.

Зміст завдань управління ефективністю промислового підприємства

Найменування процесів	Завданнями управління:		
	забезпечення	активізація	стимулювання
Виробництво	Досягнення беззбиткового рівня виробництва	Оновлення, модернізація	Впровадження нових технологій
Реалізація	Досягнення беззбиткового обсягу реалізації	Налагодження збуту за основними каналами	Налагодження збуту за додатковими (новими) каналами
Інвестування	Здійснення обмежується зовнішніми стримуючими факторами	Залучення інвестиційних ресурсів у виробництво	
Фінансування		Залучення фінансових ресурсів для розширення виробництва і реалізації продукції	

Отже, забезпечення ефективності промислового підприємства у нестабільному періоді передбачає:

по-перше, вихід на беззбитковий рівень функціонування (основні показники для управління: обсяг виробництва і реалізації продукції, стан розрахунків із дебіторами і кредиторами, фінансовий результат від операційної діяльності, рентабельність діяльності);

по-друге, закріплення прийнятних позицій, досягнутих у стабільний період роботи: стабілізація обсягів виробництва продукції, налагодження сталих ринків збуту продукції, забезпечення рівномірності та збалансованості вхідних і вихідних потоків грошових коштів, матеріальних і товарних ресурсів, отримання прибутків у динаміці за певний проміжок часу.

Активізація діяльності промислового підприємства у нестабільному періоді вимагає:

- проведення оновлення, модернізації виробництва для підвищення конкурентоспроможності підприємства, його продукції;
- зростання виробничих потужностей одночасно із налагодженням збуту за основними каналами поставки продукції, що виробляється;
- залучення інвестиційних ресурсів для забезпечення інноваційного шляху розвитку [6].

Важливим завданням у теперішній нестабільний час ведення бізнесу є створення умов для стимулювання досягнення ефективності підприємств як на державному рівні для підвищення соціального становища громадян, так і безпосередньо на рівні управлінського персоналу підприємства для розробки дієвих заходів щодо зростання ефективності фінансово-господарської діяльності [1-6].

Для стимулювання досягнення ефективності діяльності промислових підприємств необхідна розробка послідовних кроків щодо виконання цього завдання на рівні держави та безпосередньо мікрорівні, які повинні передбачати наступні заходи:

- впровадження нових технологій відповідно до світових вимог за ресурсоемістю, екологічною спрямованістю, продуктивністю тощо;
- пошук інвестиційних ресурсів для реалізації технічного переоснащення суб'єкта господарювання, впровадження інноваційних моделей управління [5];
- забезпечення додаткових (нових) ринків збуту продукції у конкурентних умовах ведення бізнесу.

Таким чином, стимулювання ефективності діяльності промислових підприємств створює умови для економічного зростання у країні, виводить суб'єктів підприємництва на рентабельний рівень розвитку та сприяє розв'язанню негайних соціальних питань.

Фінансове становище ділових партнерів безпосередньо впливає на ефективність розвитку промислових підприємств: визначає стан ресурсів (матеріальних, фінансових, грошових тощо); формує потребу у коштах, які слід залучити, отже генерує потоки матеріальних ресурсів для здійснення виробничих заходів і потоки грошових ресурсів для забезпечення розрахункових операцій як за кредиторською, так і за дебіторською заборгованістю.

З метою удосконалення управління ефективністю промислового підприємства у роботі зроблено акцент саме на реалізації кожного із завдань управління. Оскільки виконання завдань управління відбувається на основі здійснення функцій управління, успішність проведення яких дозволяє досягти мети управління ефективністю розвитком підприємства, зміст функцій за кожним завданням розкрито у табл. 2.

Слід зазначити, що зміст функцій управління розкрито за основними напрямками реалізації процесу управління ефективністю промислового підприємства (наприклад, за основними позиціями обліку, за основними напрямками докладання контрольних

заходів), на якими, за авторською позицією, варто зосередити управлінські важелі, методи, ресурси тощо.

Основою реалізації завдань управління ефективністю виступає операційний процес підприємства, отже саме його стан визначає зміст функцій, завдань та мети управління активністю бізнесу. Для усіх завдань управління ефективністю підприємства характерним є приріст обсягів виробництва і реалізації продукції, однак із різними темпами за кожним завданням та на різний відсоток.

Таблиця 2.

Процес реалізації основних завдань управління ефективністю розвитком підприємства

Назва функцій	Завданнями управління:		
	забезпечення	активізація	стимулювання
1	2	3	4
Функція аналізу	Порівняння обсягів виробництва і обсягів реалізації продукції у різні періоди функціонування; аналіз причин і факторів	Визначення обсягів виробництва і обсягів реалізації продукції, які можна отримати в результаті обновлюваних процесів у виробничій і збутовій політиці; оцінка майбутнього приросту за обсягами продукції у натуральному і вартісному вираженні	Оцінка обсягів виробництва продукції в результаті оновлення основних фондів; аналіз ринку збуту продукції для забезпечення реалізації продукції у необхідному обсязі
Функція планування	Складання виробничого плану щодо приросту виробництва продукції; складання плану реалізації виробленої продукції	Розробка планів виробництва продукції у збільшених обсягах; обґрунтування пропускної спроможності основних каналів збуту продукції на основі плану реалізації продукції	Складання плану виробництва продукції з урахуванням її зростання; планування обсягу реалізації продукції у розрізі додаткових (нових) каналів збуту продукції та у розрізі налагоджених реалізаційних зв'язків
Функція організації	Координація виробничих і реалізаційних процесів на підприємстві	Узгодження виробничих процесів із реалізаційними, інвестиційними, інноваційними, фінансовими	Узгодження виробничих процесів із маркетинговими, інвестиційними, інноваційними, фінансовими
Функція обліку	Забезпечення обліку обсягів виробництва і реалізації продукції, собівартості продукції, реалізаційних витрат	Забезпечення обліку обсягів виробництва і обсягів реалізації продукції, інноваційних витрат, інвестиційних ресурсів, операційних витрат	
Функція контролю	Контроль за досягненням планових завдань, контроль якості продукції	Контроль за впровадженням інноваційних технологій, контроль за поверненням вкладених інвестиційних ресурсів	Контроль за реалізацією продукції на нових напрямках збуту, контроль за рухом інвестиційних і інноваційних ресурсів
Функція регулювання	Регулювання процесів управління заборгованістю, особливо тією, що виникла у період нестабільності	Регулювання процесів впровадження інноваційних перетворень у виробничу діяльність	Регулювання процесів управління інвестиційною діяльністю підприємства-реципієнта та операційною діяльністю (особливо у процесі збуту продукції)

У роботі визначено:

- для забезпечення ефективності діяльності, обсяг продукції повинен бути не меншим за обсяг у період кризи;

- для активізації ефективності діяльності, величина виробленої продукції повинна зрости до рівня, який підтримується потужністю оновленого виробничого обладнання;

- для стимулювання ведення ефективної діяльності в умовах, коли рівень виробництва продукції, що збільшується, обмежується можливостями збуту продукції в

умовах конкуренції, обсяг виробництва продукції повинен відповідати обсягу реалізації з урахуванням забезпечення нових ринків збуту.

Основним видом потенціалу підприємства, на якому необхідно максимально сконцентрувати управлінські рішення у процесі управління ефективністю підприємства у нестабільному періоді, є виробничий потенціал [4]. Однак інші види потенціалу, такі як маркетинговий, фінансовий тощо також займають важливе місце у процесі виконання завдань і функцій управління ефективністю підприємства, наприклад, при реалізації такої функції управління як організація.

Слід враховувати, що у процесі реалізації завдань щодо удосконалення управління ефективністю промислових підприємств важливо оцінювати стан ефективності при виконанні функцій управління, що дозволить виявляти відхилення від допустимих критеріальних норм за показниками фінансово-господарської діяльності та приймати заходи із коригування управлінських рішень.

Досягнення досліджуваних завдань управління ефективністю діяльності промислового підприємства відбувається через виконання функцій управління за певними етапами. Розробка етапів щодо реалізації завдань управління дозволяє виділити певну послідовність дій для досягнення необхідного стану ефективності промислового підприємства.

Отже, сутність окремих етапів реалізації завдань управління щодо забезпечення, активізації і стимулювання ефективності суб'єкта господарювання полягає у такому:

1) комплексний аналіз стану ефективності підприємства:

проводиться на основі показників оборотності, показників тривалості обороту та інших індикаторів оцінки. На даному етапі виявляються причини і фактори, що стримують ефективність розвитку та ставиться завдання управління щодо досягнення необхідного стану ефективності.

2) оцінка генерування основних процесів фінансово-господарської діяльності підприємства:

оцінюється ступінь підготовки до безпосереднього виконання процесів (виробничого, реалізаційного, інвестиційного, інноваційного) згідно із завданнями управління ефективністю. Оцінка процесів необхідна для встановлення проблемних місць, які уповільнюють виконання завдань управління ефективністю.

3) виконання функцій управління ефективністю підприємства:

відбувається протягом усього строку виконання завдань управління ефективністю до закінчення реалізації конкретного завдання. На основі функцій управління забезпечується досягнення мети управління ефективністю підприємства щодо зростання обсягів діяльності та підтримки стійкого становища.

4) формування потенційних можливостей до реалізації завдань управління:

у процесі здійснення операційної діяльності потенційні можливості визначаються щодо досягнення запланованого обсягу виробництва продукції за технологічними ресурсами, технічними засобами, фінансовими ресурсами та іншими видами ресурсів; потенційні можливості щодо реалізації продукції – за конкурентними особливостями, результативністю маркетингових заходів. Формування потенційних можливостей підприємства сприяє протидії зовнішнім загрозам у перспективі, забезпечує конкурентоспроможність підприємства.

У цілому сукупність етапів, за якими відбувається реалізація основних завдань управління ефективністю підприємства, представлено на рис. 1.

За етапами, які наведено на рис.1, видно, що після дослідження основних процесів фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання, аналізу потенційних можливостей підприємства у процесі виконання функцій управління ефективністю розвитком перевіряється стан ефективності за окремими критеріями оцінки:

а) якщо стан ефективності підприємства не відповідає необхідним критеріям, то це завдання управління ефективністю не виконане, у зв'язку з цим виникає потреба у внесенні коректив у здійснення основних операційних процесів діяльності підприємства, а також у перегляді обсягів, термінів, умов експлуатації насамперед інвестиційних та інноваційних ресурсів відповідно до поставлених завдань управління ефективністю; виконання функцій управління ефективністю після внесення коректив відбувається у відповідності із внесеними змінами;

б) якщо стан ефективності підприємства є задовільним, а саме: відповідає критеріям оцінки та забезпечує прийнятне фінансове становище, то таке завдання управління ефективністю вважається повністю реалізованим, отже виникає потреба у підтримці досягнутого стану ефективності діяльності.

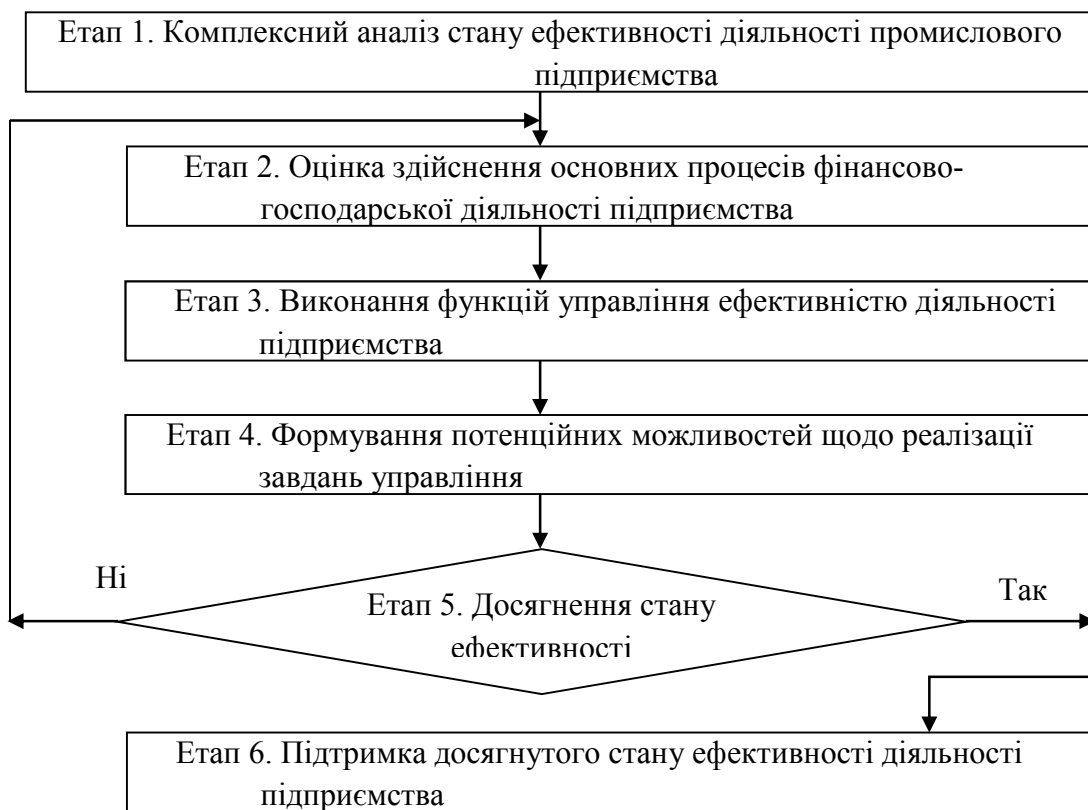

Рис. 1. Етапи реалізації основних завдань управління ефективністю діяльності промислового підприємства

У процесі виконання основних етапів реалізації завдань управління ефективністю розвитком промислових підприємств (етапи 2, 3, 4) мають створюватися, забезпечуватися, генеруватися конкурентні переваги підприємства, що сприяє зміцненню позицій підприємства у ринкових умовах господарювання та свідчить про досконалість управління ефективністю підприємства в цілому.

Створення конкурентних переваг у процесі управління ефективністю підприємства набуває важливого значення у нестабільному середовищі та передбачає:

– оцінку показників діяльності підприємств-конкурентів за доступними джерелами інформації, їх порівняння із показниками діяльності того підприємства, що досліджується;

– виявлення потенційних можливостей до співпраці на ринку або розробка такої стратегії розвитку фінансово-господарської діяльності, що виключає вплив конкурентів на результати господарювання на основі диверсифікації, перепрофілювання, створення інноваційної продукції із значними конкурентними перевагами;

– аналіз ресурсної бази за здійснюваними на підприємстві процесами, оскільки стан ресурсів визначає рівень конкурентоспроможності підприємства і його продукції: для виробничого процесу – стан технічних, технологічних, фінансових, трудових, матеріальних, організаційних та інформаційних ресурсів; для інших процесів, які розглядалися у роботі – стан фінансових, трудових, організаційних та інформаційних ресурсів.

Висновки. Обґрунтовані підходи до забезпечення і підвищення стану ефективності діяльності промислового підприємства у нестабільний період сприятимуть зростанню фінансових результатів діяльності, отже зміцненню стійкості та платоспроможності в умовах ризику та дозволять удосконалити управління ефективністю і підвищити ефективність системи управління ефективністю суб'єктів господарських відносин у цілому.

Список використаних джерел:

1. Андреева И. Г. О связи устойчивости и эффективности развития бизнес-структур / И.Г. Андреева, К.В. Павлов // *Економічний вісник Донбасу*. – 2010. – №2 (20). – С. 197-210.
2. Таничева Т. С. Эффективность предпринимательской и управленческой деятельности промышленного предприятия и его связь с конкурентоспособностью / Т. С. Таничева // *Экономика и экономические науки*. – 2010. – №3 (184). – Вып. 24. Экономика. – С. 118-121.
3. Фарафонова Н. В. Сутність і складові економічної ефективності господарської діяльності підприємств АПК / Н.В. Фарафонова // *Актуальні проблеми економіки*. – 2011. – №10. – С. 176-185.
4. Харченко В. А. Економічна сутність ефекту і ефективності виробництва / В.А. Харченко // *Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності: Зб. наук праць*. – Маріуполь: Вега-Принт, 2009. – С.312-315.
5. Музиченко А. С. Інвестиції як чинник модернізації економіки / А. С. Музиченко, М. А. Слатвінський // *Фінанси України*. – 2014. – № 3. – С. 6–10.
6. Харченко В.А. Механізм формування системи стратегічного управління розвитком промислового підприємства / В.А. Харченко // *Економіка промисловості*. – 2014. – №4. – С. 97-104.

References:

1. Andreeva, I. G. and Pavlov, K. V. (2010), «O svyazi ustoychivosti i effektivnosti razvitiya biznes-struktur», *Ekonomichniy visnik Donbasu*, no. 2 (20), pp. 197-210.
2. Tanicheva, T. S. (2010), «Effektivnost' predprinimatel'skoy i upravlencheskoy deyatel'nosti promyshlennogo predpriyatiya i ego svyaz' s konkurentosposobnost'yu», *Ekonomika i ekonomicheskie nauki*, no. 3 (184). – Vol. 24. *Ekonomika*, pp. 118-121.
3. Farafonova, N. V. (2011), «Sutnist' i skladovi ekonomichnoi' efektyvnosti gospodars'koi' dijial'nosti pidpryjemstv APK», *Aktual'ni problemy ekonomiky*, no. 10, pp. 176-185.
4. Kharchenko, V. A. (2009), «Ekonomichna sutnist' efektu i efektyvnosti vyrobnyctva», *Teoretychni i praktychni aspekty ekonomiky ta intelektual'noi' vlasnosti*, pp.312-315.
5. Muzychenko, A. S. (2014), “Investments as a factor of modernization of economy”, *Finansy Ukrainy*, vol. 3, pp. 6-10.
6. Kharchenko, V. A. (2014), «Mehanizm formuvannja systemy strategichnogo upravlinnja rozvytkom promyslovogo pidpryjemstva», *Ekonomika promyslovosti*, no. 4, pp. 97-104.

Keywords: efficiency; development; industrial enterprise; efficiency of development; process.

Ключові слова: ефективність; розвиток; промислове підприємство; ефективність розвитку; процес.

Ключевые слова: эффективность; развитие; промышленное предприятие; эффективность развития; процесс.

Перевірено на плагіат: <https://corp.unicheck.com/library/viewer/report/2628687>